

Tafsiira Suuratu Az-Zumar-Kutaa 11

Description

Namni jirenyaa keessatti “adabbiin na hin tuqu, eenyullee na hin adabu” jechuun Gooftaa isaa faallessuu fi haqa Isarrraa dhufee kijbsiisuu danda’aa. Garuu namni kuni hanga yoomi badii isaa itti fufaa? Ummattoonni darban of tuuluun guuttamuun Gooftaa isaaniitiif ajajamu ni didan. Garuu gara isaan hin beekne irraa adabbiin isaanitti dhufe. Kuni jazaa hojii isaaniiti. Seerri Rabbii subhaanahu wa ta’alaah dhaabbata hin jijjiramne waan ta’eeef, namoota Isa faallessan yeroo muraasa erga kenneefi booda yoo tawbachuu didan, gara isaan hin beekne irraa isaan qaba. Kuni wanta guyyaa guyyaan argaa jirruudha. Kanaafu, namni badii hojjatu yeroo isaaf kennamen of gowwoomsu hin qabu. Badii hojjatuuf waan dhiifamu isatti fakkaachuuun badii itti fufuu irraa of haa eegu. Yoo hin tawbatin takkaa addunya tana keessatti qabama, takkaa immoo Aakhiratti qabama. Suuratu az-zumar (24-26) dhugaa kana nuuf ibsiti.

أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ
 ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ

“Sila namni Guyyaa Qiyaamaa adabbii hamaa fuula isaatiin ittisu [akka nama nagahaan Jannata seenutii]? Zaalimootan, “[Adabbii] wanta hojjataa turtanii dhandhamaa!” jedhama.” Suuratu Az-Zumar 39:24

Sababa kufrii fi jallinna isaatiif nama ibidda keessatti gaadi’ame (hidhamee) darbamuu, fuula isaatiin malee ibidda ofirraa ittisuun isaaf hin laaffannetu caalaa moo sababa Rabbiin isa qajeelchen nama Jannata keessatti qananiifamutu caalaa?[\[1\]](#)

Jecha biraatin: Sila namni jallinna keessa jiruu fi jallinna isaa itti fufuu Guyyaa Qiyaamaa fuula isaatiin adabbii badaa ittisuuf yaalu akka nama Islaama hordofee Guyyaa Qiyaamaa nagahaan Jannata seenutii? Namoonni lamaan kunniin wal-qixaa? Gonkumaa wal qixa hin ta’an.

Zaalimoota (namoota Rabbii olta’atti amanuu diduun, Isaan ala wanta biraan gabbaruu fi badii adda addaa hojjachuun nafsee ofii miidhaniin) akkana jedhama: “[Adabbii] wanta hojjataa turtanii dhandhamaa!”

﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَتْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ﴾
 ﴿فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ أَلْخِزَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ
 كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾

“(25)–Warroonni isaaniin duraa ni kijibsiisan, kanaafu gara isaan hin beekne irraa adabbiin isaanitti dhufe. (26)–Rabbiinis jirenyaa addunyaa keessatti salphinna isaan dhandhamsiisee. Garuu adabbiin Aakhirah irra guddaadha, osoo beekanii.” Suuratu Az-Zumar 39:25-26

Yaa Rasuula! Ummata kee dura ummattooni darban ergamtoota isaanitti ergaman ni kijibsiisan. Kanaafu, adabbiin gara isaan hin yaanee fi hin beekne irraa isaanitti dhufe. Rabbiin ummattoota ergamtoota isaanii kijibsisan addunyaa keessatti adabbii fi salphinna isaan dhandhamsiise. Aakhiratti immoo adabbii garmalee cimaa fi ulfaata isaaniif qopheessee jira. Mushrikoonni kunniin sababa kufrii isaanitiin adabbii ummattoota darban irratti bu'e osoo beekanii, silaa ni gorfamu turan.[\[2\]](#) (Kanaafu, namni adabbii namoota badii hojjatanitti bu'e irraa barnoota fudhachuun hojii badaa irraa of quachuu qaba. Sababni isaas, seerri Rabbii dhaabbata waan ta'eef adabbiin hojii badaa namoota hundaafu hojii irra oola. Namni badii ummattooni darban hojjate, akkuma isaan adabaman innis ni adabama. Hojiiwwan badaan isaan hojjatan keessaa, Rabbii olta'aa gaditti wanta biraa gabbaruu (waaqefachuu), aayaata (keeyyatootaa fi ragaalee) Isaa kijibsiisu, namoota irratti daangaa darbuu fi kanneen biroo.)

﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ
 يَتَذَكَّرُونَ﴾
 ﴿قُرْءَانًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوْجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

“(27)–Dhugumatti, akka gorfamaniif jecha Qur'aana kana keessatti fakkeenyota hunda irraa namootaaf dhiyeessinee jirra. (28)–Akka taqwaa qabaataniif Qur'aana Arabiffaa, jallinna hin qabne [goone].” Suuratu Az-Zumar 39:27-28

“Dhugumatti, akka gorfamaniif jecha Qur'aana kana keessatti fakkeenyota hunda irraa namootaaf dhiyeessinee jirra.”

Kana jechuun akka gorfamaniif Qur'aana keessatti ilma namaatiif fakkeenyaa dhiyeessuun wantoota ibsinee jirra. Sababni isaas, fakkeenyi hiika wanta ibsamu barbaadamee sammuu namaa keessatti ni dhiyeessa.[\[3\]](#)

Rabbiin subhaanahu wa ta'alaa fakkeenyaa warra waan gaarii hojjtanii, fakkeenyaa warra waan badaa

hojjatanii, fakkeenya tawhiidaa fi shirkii, fi fakkeenyoota biroo haqiqaa wantoota dhiyeessu Qur'aana keessatti ibsee jira. Kaayyoona kana keessa jiru: “**akka gorfamaniif**” -yommuu haqni isaaniif ifa ta’uu akka beekanii fi hojji irra oolchaniifi.[\[4\]](#)

“Akka taqwaa qabaataniif Qur'aana Arabiffaa, jallinna hin qabne [goone].”

Taqwaa jechuun wanna Rabbiin subhaanahu wa ta’alaa itti ajaje hojjachuu fi wanna inni dhoowwe dhiisun adabbii Isaa irraa of eegudha. Kana booda ibsi aayah: akka namoonni wanna Rabbiin itti ajaje hojjachuu fi wanna Inni dhoowwe dhiisun Isa sodaataniif Qur'aana kana lugaa Arabiffaa jechaan ifa ta’e, hiikni isaa salphaa fi jallinni keessa hin jirre goone.[\[5\]](#)

Rabbitiin subhaanahu wa ta’alaa Qur'aana kana lugaa Arabiffatiin buuse. Jallinni, wanti dhokataan nama dhamaasu keessa hin jiru. Kana irra, Qur'aanni ifa kan ta’ee fi qajeelaadha. Rabbitiin akkana gochuun kan buuseef akka namoonni akeekachisa Qur'aana keessa jiru irraa of eeggatanii fi wanna waadaa galameef akka hojjataniifi.[\[6\]](#) Kana jechuun, badii irraa fagaachuu fi wanna itti ajajaman hojjachuun adabbii Qur'aana keessatti ibsamee irraa akka of eeganii fi Jannata isaaniif waadaa galamteef akka hojjataniif.

(Kanaafu, namni Qur'aana qo’atee fi hordofee adabbii irraa of eega. Sababni isaas, Qur'aanni Rabbiti olta’aa irraa waan bu’eeef nama wanna Qur'aana keessa jiru hojji irra oolche adabbii Isaa irraa eega. Mee itti xinxalli, namni tokko seeraa mootii biyya takka bulchuu yoo cabse, mootichi maal isaa godhaa? Dhugumatti, adabbii cimaa adaba. Rabbitiin subhaanahu wa ta’alaa Mootii addunyaa guutuu waan ta’eeef nama seeraa fi ajajoota Isaatiif buluu fi buluu didu ni beeka. Seerri fi ajajoonni Isaa Qur'aana keessatti haala ifaatin ibsamanii jiru. Kanaafu, namni seera fi ajajoota kanniinitti bule, mindaa guddaa argachuu waliin adabbii Mootii Haqaa irraa of eega. Namni dide, immoo adabbii Isaatiif of saaxila.)

Duratti “akka gorfamaniif namootaaf fakkeenyoota dhiyeessa “jedhe miti ree? Itti aanse fakkeenyota kanniin keessaa fakkeenya ajaa’iba ni dhiyeessa:

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءٌ مُتَشَكِّسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ
هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

٢٩

“Rabbitiin gabricha shariikoni irratti wal mormanii fi gabricha namticha tokkoof qofa ta’e fakkeenya dhiyeessa. Isaan lamaan wal-qixaa? Faaruun hundi kan Rabbiti. Garuu baay’een isaanii hin beekan.” Suuratu Az-Zumar 39:29

(Shariikota jechuun hojji ykn dhaabbata keessatti qooda waliin fudhachuuf namoota ifaajee isaanii ifaajee namoota birootti ykn qabeenya isaanii qabeenya nama biraatti dabalaniidha.)

Rabbiin subhaanahu wa ta'aalaa gabricha namoonni baay'een wal mormanii fi wal faallessan isa horatanii fi gabricha nama tokko qofaaf ta'ee fakkeenya dhiyeessa. Gabrichi nama baay'eef ta'e kuni namni hundi akka isa tajaajilu barbaada. Hundi issaaniitu oli gadi isa oofu.

Gabrichi bulchaa tokko qofaaf ta'e immoo hojii bulchaan isaa itti ajaju hojjachuun ba'aa baay'ee ofirraa buusa, tasgabbii keessa ta'a. Kanaafu "**Isaan lamaan wal-qixaa?**" Kana jechuun gabrichi bulchitoota baay'eef ta'ee fi gabrichi bulchaa tokko qofaaf ta'e wal qixaa?

Deebiin namni qaruuteen kenuu: isaan lamaan wal qixaa miti. Nama bulchitoota baay'ee walitti nyakkisanii fi wal mormaniif gabricha ta'ee caalaa namni bulchaa tokko qofaaf gabricha ta'e kabajaa guddaa qaba.

Aayan tuni fakkeenya nama mushrikaatii fi nama Rabbiin qofa gabbaruuf dhiyefamteedha. Gabrichi bulcha tokko qofa qabu akka Muslima Gooftaa tokko qofa qabuuti. Isaan ala wanta biraan hin gabbaru. Gabrichi bulchaa tokkoo ol qabu immoo akka mushrika gabbaramaa tokkoo ol qabuuti. Rabbiin waliin gabbaramtoota kanniin gabbara. Gabrichi bulchitoota baay'ee qabu, bulchitooni kunniin isarratti wal dhabu. Hundi issanitu gabrichi kuni isa akka tajaajilu barbaadu. Kunis koottu hojii kiyya hojjadhu, sunis koottu hojii kiyya hojjadhu, kuunis koottu hojii kiyya hojjadhu jedhaan. Bulchaa tokkoof gadi hin dhaabbatu. Oli gadi isa raasu. Gabrichi bulchaa tokko qofaaf ta'e immoo kana hundarrraa nagaha ta'uun bulcha tokko qofaaf ajajama. Kanaafu, gabrichi bulchaa tokkoof buluu fi gabrichi bulchitoota baay'eef bulu wal qixaa?

Amma mee itti xinxalli, Gooftaa tokkicha qofaaf gabra ta'uun wayya moo gooftoolee baay'eef gabra ta'uun wayyaa? Dhugumatti Gooftaa tokko qofaaf gabra ta'uun wayya. Namni Rabbii tokkichaaf gabra yoo hin ta'in wantoota biroo baay'eef gabra ta'a. Kanneen akka sheyxanaa, fedhii lubbuu, namoota, sanama, taabotaa fi uumamtoota biroo. Kuni immoo kabajaa fi gammachuu akka dhaban nama taasisa. Mee nama Rabbii tokkichaaf of gadi qabuu fi jaalala Isaa argachuuf hojii gaggaarii hojjatuu fi nama Rabbiin ala wantoota birootiif of gadi qabuu fi jaalala isaanii argachuuf carraaqu wal bira qabi. Kamtu irra kabajaa fi tasgabbii argataa? Dhugumatti Gooftaa tokkichaaf of gadi qabuu fi Jaalala Isaa qofa barbaadun hojii gaggaarii hojjachuun jeequmsaa fi ba'aa baay'ee irraa nama baraara. Kanaafu, Islaamni uumamtootaaf gabra ta'uun fi jeequmsa irraa nama baraaron gara Gooftaa tokkichaaf of gadi qabuu fi harka kennuutti nama waama. Kuni immoo bilisummaa dhugaati.

Kitaabban wabii:

- [1] Tafsiiru Muyassar-461
- [2] Madda olii
- [3] Tafsiiru ibn Kasiir-6/449
- [4] Tafsiiru Sa'dii-851
- [5] Tafsiiru Muyassar-461
- [6] Tafsiiru ibn Kasiir-6/450

Date Created

March 3, 2020

Author

admin